

OGÓLNOPOLSKIE
POROZUMIENIE
ZWIĄZKÓW
ZAWODOWYCH

NIP: 526-025-13-39

Regon: 001133016

KRS: 0000033976

OPZZ/POI/1624/2021

Warszawa, 27 września 2021 r.

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS
L.dz. DS. 175. 658. 21
Data wpływu: 20.09.2021

Pan
Dariusz Salamończyk
Zastępca Szefa
Kancelarii Sejmu RP
Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

W imieniu Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych, przedkładam dokument pn. „Opinia Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych w sprawie projektu ustawy budżetowej na rok 2022”.

Z poważaniem

Wiceprezident OPZZ
Piotr Ostrowski

1 załącznik WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU
L.dz. SP5-WP.020.306.2.2021
Data wpływu 30.09.2021

OGÓLNOPOLSKIE POROZUMIENIE ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

00-924 Warszawa, ul. Kopernika 36/40

tel.: 022 551 55 00, fax: 022 551 55 01

e-mail: opzz@opzz.org.pl, www: <http://opzz.org.pl>

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Warszawa, dnia 16 września 2021 roku

Opinia

Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych w sprawie projektu ustawy budżetowej na rok 2022

Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych (OPZZ) negatywnie opiniuje projekt ustawy budżetowej na rok 2022.

Założenia makroekonomiczne

Plan finansowy państwa na rok 2022 zawiera zmienione dane makroekonomiczne zaprezentowane partnerom społecznym w Założeniach projektu budżetu państwa na 2022 r. Z uwagi na coraz lepszą kondycję gospodarki oraz w wyniku licznych uwag środowiska związkowego, w tym Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych, rząd zdecydował się podwyższyć prognozę produktu krajowego brutto (PKB) z 4,3 proc. do 4,6 proc. oraz wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych z 2,8 proc. do 3,3 proc. Dodatkowo rząd uaktualnił prognozę popytu krajowego z 4,4 proc. do 5,3 proc. oraz spożycia z 4,2 proc. do 5 proc., w tym spożycia prywatnego z 4,4 proc. do 5,7 proc.

Choć strona rządowa nie uwzględniła w projekcie budżetu państwa wpływu Krajowego Planu Odbudowy na PKB, można założyć, że przyszły rok będzie czasem odbicia gospodarczego i powrotu na ścieżkę wysokiej koniunktury. OPZZ podkreślało w trakcie prac nad Założeniami projektu budżetu państwa na rok 2022, że przyjęte do konstrukcji planu finansowego niektóre wskaźniki makroekonomiczne są zbyt zachowawcze i konserwatywne, co zniekształca prognozę wzrostu gospodarczego w przyszłym roku oraz może skutkować próbą ograniczenia wydatków socjalnych i wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej. Prognozy OPZZ zostały potwierdzone przez Główny Urząd Statystyczny (GUS). W II kwartale br. odnotowano ponadprzeciętny wzrost produktu krajowego brutto o 11,1 proc. (r/r) oraz konsumpcji gospodarstw domowych (wzrost o 13,3 proc.). Takie tempo odbudowy aktywności gospodarczej powinno utrzymać się w kolejnych dwóch kwartałach. W lipcu br. wzrosła także produkcja przemysłowa o 9,8 proc. r/r. Warto zauważyć, że wzrost produkcji sprzedanej (w cenach stałych) odnotowano w 27 (spośród 34) działach przemysłu.

Mimo zmiany głównych założeń makroekonomicznych, ponownej analizy wymaga optymistyczna prognoza w zakresie spożycia prywatnego (5,7 proc.). Należy przypuszczać, że negatywnie na wzrost konsumpcji prywatnej wpływać będzie decyzja o zamrożeniu wskaźnika wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz niewystarczająca dynamika wzrostu minimalnego wynagrodzenia za pracę. Sam rząd prognozuje zresztą wyhamowanie dynamiki przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej (z 7,4 proc. w 2021 r. do 6,7 proc. w 2022 r.).

Wątpliwości budzi także prognoza nakładów brutto na środki trwałe (wzrost z 3,9 proc. do 6,6 proc.), tym bardziej, że nie wskazano w projekcie wpływu wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu na inwestycje prywatne i publiczne oraz uruchomienia środków unijnych w obszarze sprawiedliwej transformacji. Przeciagająca się dyskusja w Komisji Europejskiej na temat Krajowego Planu Odbudowy oraz negatywne nastroje inwestycyjne wśród przedsiębiorców każą ze sceptycyzmem odnieść się do zaprezentowanej w projekcie budżetu prognozy w tym zakresie.

Także prognoza inflacji (3,3 proc.) jest poważnym zagrożeniem dla realizacji zawartych w projekcie budżetu państwa rozwiązań społeczno-gospodarczych. W ocenie OPZZ poziom inflacji powinien zostać skorygowany w górę. Rządowa prognoza jest obciążona ryzykiem. Według danych GUS dotyczących kształtowania się wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych, inflacja (CPI) w sierpniu 2021 r., w porównaniu z analogicznym miesiącem ubiegłego roku, wzrosła o 5,4 proc. Za wysoką, ponad 5 proc., inflację odpowiadają głównie drożejące usługi oraz ceny paliw, energii elektrycznej i użytkownika mieszkania. Trudno oczekiwać zatem znacznego spadku inflacji w najbliższym czasie a zapowiadane podwyżki cen pogłębią problemy dochodowe najuboższych i zwiększą rozwarstwienie dochodowe. Spowoduje to, że zmniejszy się siła nabywcza i tak już niskich wynagrodzeń. Przyspieszenie inflacji może, co prawda, pozytywnie oddziaływać na nominalną wielkość konsumpcji prywatnej i tym samym na dochody podatkowe z VAT, ale w dłuższym horyzoncie zmniejszy siłę nabywczą płac i ograniczy popyt konsumpcyjny gospodarstw domowych, który ma być ważnym czynnikiem wzrostu PKB w 2022 r.

W ocenie OPZZ korekta budżetu w ww. zakresie powinna pozwolić lepiej wykorzystać potencjał wzrostu gospodarczego i środki finansowe zapisane w projekcie budżetu. Aby tak się jednak stało konieczne jest wycofanie się rządu z działań blokujących szybszy wzrost wynagrodzeń.

Stabilizująca reguła wydatkowa

W projekcie budżetu zakłada się obniżenie deficytu budżetu państwa w 2022 r. do poziomu 30 mld zł. Na jego wysokość bez wątpienia będzie miało wpływ przeniesienie wydatków między działami budżetu i wyłączenie niektórych z nich poza budżet państwa. Zabieg ten jest stosowany wobec wydatków na przeciwdziałanie

skutkom COVID-19, ponoszonych przez Bank Gospodarstwa Krajowego, Fundusz Przeciwdziałania COVID-19 czy Polski Fundusz Rozwoju S.A. Takie zabiegi księgowo ograniczają przejrzystość budżetu państwa, utrudniają ocenę całościowego obrazu kondycji finansów publicznych i wpływają na strategię konsolidacji finansów publicznych, w tym na tempo powrotu do stosowania standardowej stabilizującej reguły wydatkowej.

Podkreślić należy, że Komisja Europejska zachęca do kontynuowania działań antykrzysowych i wspierania ożywienia gospodarczego. W związku z tym OPZZ oczekuje, że wydłużenie na 2022 rok klauzuli wyjścia ze stabilizującej reguły wydatkowej będzie służyło dalszemu wspieraniu pracowników i gospodarki a nie ograniczaniu wydatków.

Warto też podkreślić, że Rada EU rekomenduje Polsce zwrócić szczególną uwagę na strukturę finansów publicznych, zarówno po stronie dochodowej, jak i wydatkowej oraz na jakość działań budżetowych, tak aby zapewnić zrównoważone i inkluzywne ożywienie gospodarcze. W tym kontekście niepokoi, że udział wydatków budżetu państwa w PKB w 2022 r. wyniesie 18,6 proc. wobec 19,3 proc. w roku 2021, co oznacza spadek o 0,7 p.p. przy jednoczesnym nominalnym wzroście wydatków oraz wzroście PKB. Oznacza to, że rząd przystąpi do konsolidacji finansów publicznych i ograniczania wydatków już w 2022 r. a nie jak deklaruje się w 2023 r. Jest to niepokojące uwzględniając, że dochody budżetu państwa zwiększą się jedynie o 0,4 proc., a w stosunku do PKB spadną z 18,7 proc. w 2021 r. do 17,5 proc. w 2022 r.

Zmiany podatkowe

OPZZ uważa, że państwo powinno tworzyć najlepsze warunki do tego, aby poprawa sytuacji materialnej gospodarstw domowych i wzrost dochodów do ich dyspozycji były oparte o dochody z pracy. Niezbędny jest nie tylko wzrost wynagrodzeń, w szczególności płac niskich, ale także zmniejszenie opodatkowania pracy. Są to działania kluczowe dla wzrostu jakości miejsc pracy w kolejnych latach. OPZZ oczekuje zatem pełnego uwzględnienia po stronie dochodowej skutków finansowych wprowadzenia „Polskiego Ładu”, w szczególności podniesienia kwoty wolnej od podatku do 30 tys. złotych oraz podwyższenia do 120 tys. zł progu dochodów, po przekroczeniu którego ma zastosowanie 32 proc. stawka podatku.

Rynek pracy

OPZZ uważa, że przeprowadzona diagnoza sytuacji na rynku pracy jest niedostateczna i nie w pełni oddaje rzeczywistą sytuację na rynku pracy. Założeniem jest wzrost przeciętnego zatrudnienia w gospodarce narodowej o 0,5 proc. w 2021 r., a w 2022 r. o 0,7 proc. Zakłada się wzrost popytu na pracę, który powinien z kolei przełożyć się na spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych po wzroście zanotowanym w 2020 r., oraz na lekki spadek stopy bezrobocia do odpowiednio

6,0 proc.-5,9 proc. na koniec lat 2021-2022. Projekt nie zawiera między innymi informacji o procesach migracyjnych, prognoz dotyczących tych procesów ani rekomendacji działań z tym związanych.

Wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej

Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych uważa, że decyzja o zwiększeniu funduszu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej o 4,4 proc. jest krokiem we właściwym kierunku, ale niewystarczającym, aby poprawić sytuację pracujących w jednostkach budżetowych i nadrobić wieloletnie zaległości we wzroście płac, spowodowane zamrażaniem wynagrodzeń przez kolejne rządy. Taki sposób kształtowania płac skutkować będzie uznaniowością podwyżek i nasili antagonizmy społeczne. Dostrzegamy, że rząd uwzględnił nasze postulaty i argumenty dotyczące podwyżek wynagrodzeń, niemniej jednak OPZZ podtrzymuje opinię, że średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej w 2022 r. powinien wynosić 112,0 proc. Proponowane przez rząd zamrożenie wskaźnika, przy wysokiej inflacji, spowoduje nie tylko realny spadek wynagrodzeń, ale także nasili niepokoje społeczne i protesty. OPZZ oczekuje zatem, że Rada Ministrów zmieni swoją decyzję i podniesie w 2022 r. wynagrodzenia o 12 proc., zgodnie ze stanowiskiem central związkowych z dnia 19 maja 2021 r. Jest to możliwe w sytuacji, gdy w budżecie państwa na rok 2021, po raz kolejny, odnotowano nadwyżkę oraz przyznano kilkudziesięcioprocentowe podwyżki wynagrodzeń osobom sprawującym funkcje publiczne, co utrwala nierównowagę pomiędzy wynagrodzeniami pracowników i polityków. W okresie od stycznia do lipca br. nadwyżka wyniosła 35,3 mld zł w porównaniu z tym samym okresem roku ubiegłego. Warto podkreślić, że dochody z VAT były wyższe o 23,7 mld zł r/r (24,3 proc.), a dochody z PIT o 5,7 mld zł r/r (16,8 proc.). Ten dobry wynik sugeruje, że gospodarka przystosowała się do funkcjonowania w warunkach restrykcji epidemicznych. Popyt konsumpcyjny jest wysoki, co przekłada się na wyższe dochody z VAT. W konsekwencji prognozy na przyszłość są optymistyczne, o czym świadczy projekt budżetu państwa na rok 2022.

Uważamy, że dobra kondycja budżetu państwa powinna wyzwolić impuls do wyższych wynagrodzeń, aby ze wzrostu gospodarczego mogła skorzystać także ponad 560 tys. grupa pracowników sektora publicznego. Ograniczenie wzrostu wynagrodzeń, szczególnie w czasie pandemii, to niekorzystna dla pracowników i budżetu państwa decyzja. Jeżeli Polska ma zamiar zbudować gospodarkę opartą na wiedzy i wyjść z pułapki średniego rozwoju, jak deklaruje rząd w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, wynagrodzenia powinny rosnać szybciej. Częścią składową tego wzrostu powinny być inwestycje w miejsca pracy osób zatrudnionych przy realizacji usług publicznych oraz w ich wynagrodzenia. Rząd niestety w tym obszarze podejmuje odmiennie działania i decyzje, które uderzają w pracowników. Dlatego zamiast blokowania wydatków budżetu państwa na wynagrodzenia, które

jest szkodliwe społecznie i gospodarczo, niezbędne jest zapewnienie pracownikom sfery budżetowej godnych wynagrodzeń poprzez ich coroczny wzrost.

Zauważamy, że obecny poziom płac zmniejsza zainteresowanie pracą w sferze budżetowej, co prowadzi do erozji kadr w sektorze publicznym i hamuje rozwój państwa. Ostatnia podwyżka płac nie zrekompensowała pracownikom budżetówki wieloletniego mrożenia ich wynagrodzeń. Wbrew deklaracjom rządzących państwo wciąż nie gwarantuje zasadniczej poprawy sytuacji płacowej osób zatrudnionych w instytucjach publicznych i nie wzmacnia swojej pozycji jako pracodawcy oferującego atrakcyjne miejsca pracy. W wielu jednostkach budżetowych wysokość przeciętnej płacy jest niższa od średniego wynagrodzenia w gospodarce narodowej.

OPZZ jest przekonane, że w obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej a zwłaszcza w okresie rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2 Polska potrzebuje wysokiej jakości usług publicznych i zmotywowanych do pracy pracowników. Rządzący powinni uwzględnić dodatkowo sytuację na rynku pracy, w której firmy prywatne coraz częściej zatrudniają pracowników z sektora publicznego, oferując im wyższe płace. Dlatego niezbędne jest zagwarantowanie pracownikom sfery budżetowej godnych wynagrodzeń poprzez ich coroczny wzrost, aby poprawić w sposób znaczący funkcjonowanie państwa i zmniejszyć wysoką fluktuację zatrudnienia w sektorze publicznym. Jest to tym bardziej ważne, ponieważ na pracowników sfery budżetowej nałożono nowe obowiązki wynikające z uchwalenia tzw. tarcz antykryzysowych, bez zapewnienia im wyższego wynagrodzenia.

OPZZ podkreśla, że istnieje ścisła zależność pomiędzy oczekiwaną poprawą jakości funkcjonowania państwa i wzrostem wynagrodzeń pracowników sfery budżetowej. Przyjazne podatkowo urzędy i sądy, wysokiej jakości opieka zdrowotna i edukacja oraz bezpieczeństwo są konieczne, aby zapewnić postęp, innowacyjność i konkurencyjność. Nie da się osiągnąć tych celów bez zagwarantowania pracownikom sfery budżetowej godnych wynagrodzeń. Przestrzegamy, że bez wyższych płac budżetówki będą narastały konflikty społeczne. Państwo pozostanie słabe i niezdolne do realizacji potrzeb pracowników i pracodawców.

OPZZ oczekuje ponadto, że wobec zamrożenia wskaźnika wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej rząd wycofa się z zamiaru zwiększenia wynagrodzeń członków zarządów i organów nadzorczych spółek z udziałem Skarbu Państwa z 66 056 zł miesięcznie do 76 068 tys. miesięcznie, czyli o 10 012 zł (15,1 proc.).

Wynagrodzenia nauczycieli

OPZZ negatywnie opiniuje część projektu ustawy budżetowej na rok 2022 dotyczącej ustalenia kwoty bazowej dla nauczycieli. W treści art. 9 ust. 2 projektu ustawy stwierdzono, że zgodnie z art. 30 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela kwota bazowa dla nauczycieli w roku 2022 wynosić będzie 3.537,80 zł. Tak więc kwota ta została ustalona w wysokości obowiązującej od dnia 1 września 2020 r., według brzmienia art. 9 ust. 2 pkt 2 ustawy budżetowej państwa

na rok 2020. Jest to więc drugi rok zamrożenia kwoty bazowej dla nauczycieli w ustawie budżetowej. Oznacza to brak zabezpieczenia środków finansowych w budżecie państwa na rok 2022 w zakresie podwyżek wynagrodzeń nauczycieli. Ponadto oznacza także zdecydowany spadek siły nabywczej wynagrodzeń nauczycielskich. Uwzględniając najwyższą od 20 lat inflację uznać należy, że kwota bazowa określona w projekcie ustawy budżetowej nie zabezpiecza nawet utrzymania siły nabywczej wynagrodzeń nauczycieli w roku 2022.

OPZZ zwraca ponadto uwagę, że część oświatowa subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego została zaplanowana na rok 2022 w wysokości 53.365.338 tys. zł i jest o 2,6 proc. wyższa od kwoty części oświatowej subwencji ogólnej określonej w ustawie budżetowej na rok 2021 (52.035.758 tys. zł).

Wysokość subwencji oświatowej również nie zabezpiecza prawidłowej realizacji zadań edukacyjnych przez jednostki systemu oświaty, biorąc pod uwagę choćby skutki finansowe związane z koniecznością zabezpieczenia szkół przed niebezpieczeństwem zachorowania na COVID-19, a także dodatkowych zadań nauczycieli związanych z nadrabianiem zaległości w programie nauczania z okresu ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z pandemią. Jest także oczywiste, że wzrost części oświatowej również wskazuje na brak planowanego podwyższenia wynagrodzeń nauczycielskich w roku 2022.

Dodatkowo w ramach przepisów tzw. ustawy okołobudżetowej wygenerowane zostaną dodatkowe oszczędności (łącznie w wysokości 291.989.496 zł) z tytułu: doskonalenia zawodowego - 2.119.500 zł; nagród dla nauczycieli - 3.735.815 zł; wspierania doradztwa metodycznego - 4.575.600 zł; zaniżenia odpisu na fundusz socjalny nauczycieli - 281.558.581 zł. OPZZ nie akceptuje propozycji takiego rozwiązania.

Wynagrodzenia w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych

OPZZ postuluje zwiększenie funduszu wynagrodzeń ZUS w 2021 r. celem pokrycia inflacji oraz zwiększenia wskaźnika wzrostu funduszu wynagrodzeń o co najmniej 12 proc. na 2022 r.

W Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych obecnie zatrudnionych jest 1222 osób, które otrzymują wynagrodzenie minimalne, a znaczna grupa pracowników z kilkuletnim stażem zarabia niewiele więcej ponad minimalne wynagrodzenie. Dodatkowo zauważyć należy, że od wielu lat w ZUS nie jest wypłacany dodatek stażowy. Pracodawca stara się skrzętnie ukrywać przed opinią publiczną niskie wynagrodzenia pracowników podając do publicznej wiadomości kwoty przeciętnego wynagrodzenia wynikające wprost z podziału funduszu wynagrodzeń. Takie przedstawianie danych powoduje wliczanie do przeciętnego wynagrodzenia pracownika składników takich jak: nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne, ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy itp.

Z analiz materiału przedstawionego przez pracodawcę stronie związkowej dotyczącego okresu od 2015 r. do 2020 r. wynika, że przeciętne wynagrodzenie

w ZUS wzrosło o około 37,4 proc. W tym miejscu należy zauważyć, że w latach 2015- 2020 minimalne wynagrodzenie wzrosło o 49 proc. Znaczna grupa pracowników w tym czasie zatrudniona była na minimalnym wynagrodzeniu, zatem przyznana podwyżka w znacznej części pochłonęła środki na podwyższenie minimalnego wynagrodzenia kosztem pozostałych pracowników. Z informacji pracodawcy wynika, że w ZUS na 2022 r. jest przewidywany wzrost funduszu wynagrodzeń w wysokości 6 proc. Taki wzrost powoduje zwiększenie przeciętnego wynagrodzenia o ponad 300 zł. Przy niskich wynagrodzeniach i dużej inflacji wzrost ten nie będzie odczuwalny i w dalszym ciągu wynagrodzenia tej grupy urzędników odbiegać będą od pozostałych.

Podobnie jak w latach ubiegłych w bieżącym roku Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych jako instytucji zaufania publicznego powierzono do realizacji znaczną część priorytetowych zadań państwa. Ponadto pracownicy ZUS w czasie pandemii realizowali dodatkowe zadania związane z realizacją „Tarcz antykryzysowych”, jednakże powierzenie im nowych zadań nie jest rekompensowane odpowiednią podwyżką wynagrodzeń. Wszystkie zadania nakładane na pracowników w czasie pandemii były wykonywane bez jakiegokolwiek dodatkowej rekompensaty – w ramach posiadanych własnych środków, przy jednocześnie zmniejszającym się stanie zatrudnienia. W konsekwencji doprowadziło to do pracy w soboty i niedziele bez zachowania norm przewidzianych na odpoczynek. Rząd planuje ponadto odebranie ośrodkom pomocy społecznej i powierzenie ZUS realizacji obsługi świadczenia wychowawczego z programu Rodzina 500 plus, co spowoduje obciążenie pracowników kolejnymi zadaniami.

W ocenie OPZZ działania te są demotywujące dla pracowników, a skutkami tego są odejścia na emeryturę natychmiast po osiągnięciu wieku emerytalnego oraz duża fluktuacja wśród osób zatrudnionych do lat 3. OPZZ domaga się zwiększenia funduszu wynagrodzeń w 2021 r. celem pokrycia inflacji oraz zwiększenia wskaźnika wzrostu funduszu wynagrodzeń o co najmniej 12 proc. na 2022 r.

Minimalne wynagrodzenie za pracę

Uwzględniając prognozowane wskaźniki makroekonomiczne OPZZ negatywnie ocenia decyzję Rady Ministrów, aby wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę od dnia 1 stycznia 2022 r. wynosiła 3010 zł brutto (19,70 zł minimalna stawka godzinowa). W praktyce oznacza to wzrost płacy minimalnej o 7,5 proc., czyli jedynie o 6 zł brutto ponad ustawowe minimum.

Wyjście z kryzysu gospodarczego wynikającego z pandemii powinno być oparte o działania na rzecz podniesienia wynagrodzeń, dlatego OPZZ zaproponowało w maju br., w trakcie negocjacji płacowych, aby minimalne wynagrodzenie za pracę wzrosło o co najmniej 10,71 proc.

Podkreślić należy, że nie uda się zbudować silnych, nowoczesnych i konkurencyjnych przedsiębiorstw bez wyższych płac, w tym płacy minimalnej, oraz godnie wynagradzanych pracowników. Ustanowiony przez rząd wzrost płacy

minimalnej nie uwzględnia istotnych parametrów ekonomicznych związanych z rosnącą wydajnością pracy, stabilną kondycją ekonomiczną firm i rosnącymi oszczędnościami przedsiębiorców zdeponowanych na kontach bankowych. Pomija także fakt, że Polska jest niechlubnym liderem wśród państw Unii Europejskiej pod względem dynamiki cen towarów i usług konsumpcyjnych. Na uzasadnienie powyższych twierdzeń warto chociażby przytoczyć dane dotyczące wydajności pracy w przemyśle mierzonej produkcją sprzedaną na jednego zatrudnionego, która była w I-II kwartale br. o 18,1 proc. wyższa niż przed rokiem. Produkcja przemysłowa wzrosła w pierwszym półroczu o 18,2 proc., przy niemal niezmienionym stanie zatrudnienia w tym sektorze gospodarki.

W związku z ustanowioną wysokością płacy minimalnej OPZZ oczekuje zapewnienia w budżecie państwa na rok 2022 środków finansowych na wzrost wydatków instytucji sektora publicznego z tytułu zmiany wysokości płacy minimalnej. Jest to istotne dla wielu podmiotów. W przeciwnym razie, w jednostkach, w których wypłaca się dodatki wyrównawcze do minimalnego wynagrodzenia dyrektorzy zredukują inne dodatki do wynagrodzenia np. dodatek kontrolerski czy premię. Nieuregulowanie tej kwestii osłabi pozytywne efekty wzrostu płacy minimalnej, ponieważ wypłata pracownikom wynagrodzenia minimalnego odbędzie się kosztem budżetu danej jednostki i płac pozostałych pracowników.

Waloryzacja świadczeń emerytalno-rentowych

Waloryzacja świadczeń emerytalno-rentowych od 1 marca 2022 r. wskaźnikiem waloryzacji na poziomie 104,89%, oznacza podtrzymanie stanowiska rządu, iż świadczenia będą waloryzowane wskaźnikiem towarów cen i usług konsumpcyjnych w poprzednim roku kalendarzowym powiększonym o 20 proc. realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia. OPZZ podtrzymuje stanowisko, że uznaje propozycję rządu jako niewystarczającą i opowiada się za tym, że waloryzacja świadczeń emerytalno-rentowych powinna zostać przeprowadzona z uwzględnieniem co najmniej 50 proc. realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia za pracę w 2021 roku.

Finansowanie ochrony zdrowia

OPZZ dostrzega i pozytywnie ocenia znaczący wzrost wydatków budżetowych w części zdrowia aż o 27 proc. (15 126 708 tys. zł wobec 2021 r. – 11 905 100 tys. zł), choć łącznie, we wszystkich działach budżetu wydatki wzrastają średnio o 4,4 proc. (21 024 689 tys. zł. wobec 20 128 795 tys. zł w 2021 r.).

Warto jednak rozważyć wzmocnienie finansowe (zarówno instytucjonalno-kadrowe, jak i płacowe) Państwowej Inspekcji Sanitarnej. To istotny obszar ochrony zdrowia publicznego, także z uwagi na strategiczną rolę organów inspekcji na rzecz zachowania bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego państwa, nie tylko w czasie pandemii, choć to także istotny argument za wzmocnieniem finansowym tej instytucji. Obecne środki na realizację zadań tej

instytucji zaplanowane w budżetach wojewodów w wysokości 1 679 275 tys. zł i stanowią o nieco ponad 5 proc. więcej wobec roku 2021.

Program Rodzina 500 plus

Poziom finansowania Programu Rodzina 500 plus (40,5 mld zł w 2022 r.) nie uwzględnia ostatnio planowanych zmian nowelizacji Programu, skutkujących koniecznością zwolnienia z pracy osób dotychczas realizujących ww. zadanie w gminach. Ostrożnie szacowany koszt wypłat zasiłków dla osób bezrobotnych wyniesie miesięcznie ok. 12 mln złotych, co daje łączną kwotę 72 mln w ciągu 6 miesięcy podstawowego czasu korzystania z zasiłku. Należy przy tym uwzględnić kwoty wypłaconych odpraw oraz zasądzonych odszkodowań dla pracowników, a także długofalowe koszty pomocy, np. społecznej dla rodzin ww. osób, jeśli pozbawione zostaną one dotychczasowych źródeł dochodu. To istotne, zwłaszcza, że według stanu na koniec 2019 r. za obsługę Programu Rodzina 500 plus odpowiadało 11934 pracowników zatrudnionych głównie na umowie o pracę.

Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych

OPZZ negatywnie ocenia zaplanowane oszczędności (345 mln zł) w wydatkach budżetu państwa w roku 2022 z tytułu zamrożenia wysokości odpisu na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych (ZFŚS) dla pracowników, nauczycieli oraz dla emerytów i rencistów otrzymujących świadczenia z zaopatrzenia emerytalnego służb mundurowych.

W 2022 r. odpis podstawowy na jednego pracownika (37,5 proc. podstawy) wzrośnie z 1 550,26 zł do 1 662,97 zł (wzrost o 112,71 zł tj. o 7,3 proc.). Wysokość odpisu na ZFŚS będzie ustalana na podstawie przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej w drugim półroczu 2019 r. (obecnie w drugim półroczu 2018 r.) ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, które wynosi 4 434,58 zł.

OPZZ oczekuje, że wysokość odpisu na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych będzie w 2022 r. wynikać będzie wprost z art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, czyli wyniesie 37,5 proc. przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej w 2021 lub w drugim półroczu 2021, jeżeli przeciętne wynagrodzenie z tego okresu stanowiło kwotę wyższą.

Na pełne odmrożenie wysokości odpisu na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych dla wymienionych powyżej grup zawodowych i społecznych pozwala zarówno deklarowana przez rząd korzystna sytuacja budżetu państwa, jak i dobra kondycja przedsiębiorstw. Podkreślić należy dodatkowo, że skutki odmrożenia Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych są dla budżetu pozytywne, biorąc pod uwagę zwiększenie wpływów podatkowych z tytułu wzrostu konsumpcji.

Pełne odmrożenie odpisu na ZFŚS dla wszystkich grup zawodowych jest niezbędne zwłaszcza w okresie pandemii COVID-19, gdy większa niż zwykle liczba pracowników potrzebuje wsparcia rzeczowego i finansowego. Fundusz jest odpowiednim narzędziem do realizacji tego zadania.

Niezależnie od powyższego postulujemy usunięcie z ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych przepisów umożliwiających zawieszenie przez pracodawcę obowiązków w sferze socjalnej, w tym funkcjonowania ZFŚS w okresie zagrożenia epidemiologicznego oraz wyłączenie zakładowych (ponadzakładowych) przepisów prawa pracy, ustalających wyższą wysokość odpisu na ZFŚS oraz inne świadczenia o charakterze socjalno-bytowym niż określa ta ustawa.

Fundusz Pracy

OPZZ pozytywnie ocenia uwzględnienie przez rząd zgłaszanego od wielu lat przez OPZZ postulatu, że koszty związane ze specjalizacją oraz realizacją staży podyplomowych lekarzy, lekarzy dentyistów, pielęgniarek i położnych nie powinny być finansowane z Funduszu Pracy. Działanie to nie jest związane z celami powołania Funduszu i w związku z tym błędem było wykorzystywanie przez ostatnie lata jego środków na ten cel. Nadal jednak ze środków Funduszu będą finansowane zadania w zakresie rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, co oceniamy jako niekonsekwencję rządu odnośnie przeznaczania środków finansowych Funduszu na cele sprzeczne z jego powołaniem.

Przypomnieć należy także, że utrzymywanie niskiej 1 proc. podstawy wymiaru składek na Fundusz Pracy, który służy przeciwdziałaniu bezrobociu i łagodzeniu jego skutków, nie jest zrozumiałe w związku z jego przewidywanym deficytem, a także rażąco niską wysokością zasiłku, który wymaga podniesienia. OPZZ krytycznie ocenia obniżenie podstawy wymiaru składki na Fundusz Pracy i uznaje, że jest to decyzja nieracjonalna w obliczu wyzwania na rynku pracy oraz wydatkowania środków Funduszu na cele niezwiązane z jego podstawową działalnością.

Skutki obniżenia składki na Fundusz Pracy, które nastąpiło w 2021 r., w naszej ocenie, będą widoczne dla struktury zadań i wydatków Funduszu w 2022 r. i w przyszłych latach, choćby w obszarze realizacji aktywnych polityk rynku pracy. Już w tym roku widać, że plan Funduszu Pracy na 2022 r. ustalony przy ustawowym założeniu 1 proc. składki obowiązkowej na Fundusz Pracy oznaczać będzie deficyt Funduszu w wysokości 1 701 676 tys. zł (przy przewidywanych przychodach Funduszu w 2022 r. - 8 463 712 tys. zł i kosztach realizacji zadań Funduszu 10 165 388 tys. zł). Stąd, w ocenie OPZZ, jedynie przywrócenie składki na Fundusz Pracy do wysokości 2,45 proc. podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, przy jednoczesnym niepodwyższaniu obciążeń składkowych pracowników, będzie szansą na realizację celów społecznych związanych z rynkiem pracy i zadaniami do jakich Fundusz został powołany.

Otwarte Fundusze Emerytalne

Dla OPZZ nie do przyjęcia są niejasne plany rządu odnośnie do Otwartych Funduszy Emerytalnych. Projekt budżetu na 2022 r. nie wskazuje jakichkolwiek propozycji likwidacji OFE, wskazano natomiast, że „planuje się, iż przychody obejmujące wpłaty z OFE wyniosą 7 169 061 tys. zł”. W wykazie prac rządu III kw. 2020 r. podana była informacja, że rząd pracuje nad ustawą, która ma przebudować model funkcjonowania Otwartych Funduszy Emerytalnych, w praktyce likwidując OFE. W Założeniach do projektu ustawy budżetowej na 2020 r. wskazano, że 100 proc. kapitału zgromadzonego w OFE ma trafić na IKE. Z kolei w projekcie ustawy „okolobudżetowej” z 2020 r. wskazano, że „przebudowa funkcjonowania OFE w oparciu o przepisy ustawy z dnia 13 lutego 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z przeniesieniem środków z otwartych funduszy emerytalnych na indywidualne konta emerytalne została tymczasowo zawieszona i przełożona do implementacji w roku kolejnym”. Likwidacja OFE była zaplanowana na 2021 r., lecz nie doszła do skutku. W związku z tym oczekiwaliśmy przełożenia procesu likwidacji OFE na 2022 r.

OPZZ domaga się jednoznacznej decyzji rządu w sprawie przyszłości OFE oraz jej skutków finansowych. Funkcjonowanie systemu OFE w dotychczasowym kształcie jest nieuzasadnione i niezbędna jest jego likwidacja w możliwie najbliższym czasie. Stąd w ocenie OPZZ zasadne jest, by projekt ustawy budżetowej brał pod uwagę jednoznaczne w tym względzie plany związane z likwidacją OFE ze względu na skutki tej decyzji dla systemu finansów publicznych.

Prewencja rentowa

OPZZ negatywnie ocenia obniżenie o 10 proc. wobec roku poprzedniego wydatków budżetowych zaplanowanych na prewencję rentową (plan: 252 500 tys. zł wobec 280 045 tys. zł w 2021 r.). Prewencją rentową objęty jest szeroki wachlarz świadczeń, począwszy od rehabilitacji leczniczej ubezpieczonych zagrożonych całkowitą lub częściową niezdolnością do pracy, osób uprawnionych do zasiłku chorobowego czy świadczeń rehabilitacyjnych jak i tych pobierających rentę okresową z tytułu niezdolności do pracy. Środki z prewencji rentowej są także przeznaczane na badania i analizy przyczyn niezdolności do pracy.

Według danych ZUS z 2020 r., programem rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS objętych zostało 90,6 tys. ubezpieczonych i jest to tendencja rosnąca, stąd w ocenie OPZZ nieuzasadnione jest zmniejszenie finansowania tego działu.

Państwowa Inspekcja Pracy

Wydatki budżetowe na 2022 rok z przeznaczeniem na działalność Państwowej Inspekcji Pracy (w wysokości 416 448 tys. zł) wymagają zwiększenia, z uwagi na konieczność wzmocnienia skuteczności i efektywności działań

nadzorczo-kontrolnych i prewencyjnych inspekcji oraz poprawę sytuacji kadrowo-płacowej tej instytucji. Pomimo, iż plan zakłada wzrost o 11,5 proc. wobec roku ubiegłego, wzrost ten nie wyczerpuje potrzeb związanych z realizacją ustawowych zadań inspekcji.

Problemem są niedobory kadrowe i niski poziom wynagrodzeń, wobec wymagań związanych z pracą w urzędzie. Z danych inspekcji pracy wynika, że od 2019 r. w strukturach inspekcji następuje spadek zatrudnienia, a prowadzone przez urząd nabory nie przynoszą oczekiwanych efektów, także z uwagi na nieatrakcyjne wynagrodzenia.

Dywidendy

Znacząco wzrastają prognozowane dochody niepodatkowe z tytułu dywidend i wpłat z zysku – 2,3-raza większe od zaplanowanych na 2021 r., choć mają być niższe o niemal połowę od tegorocznego planowanego wykonania. Pytanie, czy rząd uwzględnił potrzebę utrzymania potencjału inwestycyjnego przedsiębiorstw, w kontekście np. zielonej transformacji.

Dialog Społeczny

Pozytywnie należy ocenić zwiększenie limitu wydatków na funkcjonowanie Rady Dialogu Społecznego oraz Biura Rady Dialogu Społecznego w 2022 r. Aby jednak przyczyniło się to do rozwoju instytucji dialogu społecznego w przestrzeni publicznej i sprawniejszego realizowania ustawowych zadań Rady Dialogu Społecznego nakłady te powinny być jednak znacznie wyższe. Na podobną ocenę zasługuje uwzględnienie w projekcie budżetu skutków finansowych realizacji wieloletniego postulatu OPZZ, aby wprowadzić prawo odliczenia od dochodu wydatków z tytułu składek zapłaconych na rzecz związków zawodowych. Rozwiązanie to służyć będzie pracownikom i związkom zawodowym oraz przyczyni się do rozwoju dialogu społecznego w Polsce.

Uwzględniając powyższe uwagi i zastrzeżenia OPZZ negatywnie opiniuje projekt budżetu państwa na rok 2022.

Ogólnopolskie Porozumienie Związków
Zawodowych

